

O'ZBEKISTON VA QOZOG'ISTON: IKKI QARDOSH XALQNING O'ZARO MUNOSOBATLARI

Qoraboyev Zohidjon Bahodir o'g'li

Namangan davlat universiteti Tarix yo'nalishi talabasi

+998959007090

Email: Zohidjonqoraboyev782@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston va Qozog'iston Respublikasining 1991-yildan keyingi davrda o'zaro siyosiy, iqtisodiy, madaniy va diplomatik aloqalari yoritiladi. Ikkala qardosh davlat o'rtasidagi o'zaro hamkorlik aloqalari, tashqi siyosatdagi umumiy manfaatlar, chegaralarni aniqlash, savdo-iqtisodiy hamkorlik, transport va energetika sohalaridagi qo'shma loyihalar asosiy yo'nalishlar sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, mintaqaviy tashkilotlar doirasidagi (MDH, SHHT, OTS kabi) hamkorlik va ikki davlat o'rtasidagi qardoshlik munosabatlarining mustahkamlanishi ham tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Qozog'iston, mustaqillik, o'zaro aloqalar, qo'shnihilik munosabatlari, davlat rahbarlari uchrashuvlari, N. Nazarboyev, A. Akayev, I. Karimov, “O'zbekiston yili”, “Kazinform”, Oqtov, “Navoiy” – “Qoplombek”.

Абстракт: В работе изучаются политические, экономические, культурные и дипломатические отношения между Узбекистаном и Республикой Казахстан в период после 1991 года. После того, как обе страны провозгласили свою независимость, они стали придавать большое значение развитию взаимного сотрудничества. Основными направлениями считаются общие интересы во внешней политике, демаркации границ, торгово-экономическом сотрудничестве, а также совместные проекты в транспортной и энергетической сферах. Также будет

проанализировано сотрудничество в рамках региональных организаций (таких как СНГ, ШОС, ОЭСР) и укрепление братских отношений между двумя странами.

Ключевые слова: взаимоотношения, добрососедские отношения, встречи глав государств, Н. Назарбаев, А. Акаев, И. Каримов, «Год Узбекистана», «Казинформ», Оқтов, «Навои» – «Коплонбек».

Abstract: This work studies the political, economic, cultural and diplomatic relations between Uzbekistan and the Republic of Kazakhstan since 1991. After the declaration of independence, both countries began to attach great importance to the development of mutual cooperation. Common interests in foreign policy, border demarcation, trade and economic cooperation, joint projects in the transport and energy sectors are considered as the main directions. Cooperation within regional organizations (such as the CIS, SCO, SCO) and the strengthening of fraternal relations between the two countries are also analyzed.

Keywords: mutual relations, neighborly relations, meetings of heads of state, N. Nazarbayev, A. Akayev, I. Karimov, “Year of Uzbekistan”, “Kazinform”, Oqtov, “Navoi” – “Koplonbek”

1991-yil Sovet ittifoqining parchalanishi natijasida Markaziy Osiyoda yangi mustaqil davlatlar vujudga keldi. Ular orasida O‘zbekiston va Qozog‘iston o‘zining tarixiy, madaniy va iqtisodiy jihatdan yaqinligi bilan ajralib turadi. Mustaqillik e‘lon qilinganidan so‘ng, har ikkala davlat o‘zaro aloqalarni rivojlantirishga alohida e‘tibor bera boshladi. Chunki, O‘zbekiston va Qozog‘istonning ko‘plab umumiy manfaatlari, chegaradosh hududlari va qadimiy tarixiy rishtalari mavjud edi.

Ikki davlat o‘rtasida 1992-yil 23-noyabrda diplomatik aloqalar o‘rnatildi. Shu kundan boshlab ikki davlat o‘rtasida turli sohalarda o‘zaro hamkorlik bo‘yicha ko‘plab shartnomalar va bitimlar imzolandi. Siyosiy sohada, ayniqsa, davlat raxbarlari darajasidagi uchrashuvlar doimo ikki tomonlama aloqalarning rivojlanishiga turtki bo‘ldi.

Iqtisodiy hamkorlik esa o'zaro savdo va investitsiyalar asosida mustahkamlandi. O'zbekiston va Qozog'iston o'rtasidagi savdo aylanmasi yildan-yilga ortib, energetika, transport va logistika sohalarida yirik qo'shma loyihalar amalga oshirila boshlandi. Xususan, temir yo'l va avtomobil yo'llari qurilishi, gaz va neft sohalaridagi hamkorlik ikki davlat iqtisodiy aloqalarining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'ldi.

Qozog'iston va O'zbekiston o'rtasidagi ittifoqchilik munosabatlari to'g'risidagi shartnomaning maqsadi ikki tomonlama hamkorlikning barcha imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishdan iborat. Oxirgi davrda ikki davlat o'rtasidagi tovar ayirboshlash ko'lami bir necha barobar ortdi. Barcha sohalarda hamkorlikni oshirish va mustahkamlash uchun keng maydon ochildi. Bitim tashqi siyosat, mudofaa va xavfsizlik, hamkorlikni iqtisodiy chuqurlashtirish, energetika, sarmoyaviy faoliyat, madaniy-gumanitar sohalarda uzoq muddatli yaqinroq munosabatlar va hamkorlikning huquqiy asoslarini yaratishni nazarda tutadi. Transchegaraviy resurslardan oqilona foydalanish va ularni muhofaza qilish, shuningdek, atrof-muhit va oziq-ovqat xavfsizligi masalalari ham har ikki davlat uchun juda muhim. Ittifoq shartnomasi bu sohalarning barchasini qamrab olishi uchun zarur edi¹.

Rahbarlik faoliyati davomida ya'ni 1991-yildan buyon O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimovning Qozog'istonga 25 ta tashrifi amalga oshirilgan va Qozog'iston Prezidenti O'zbekistonga 7 marotaba tashrif buyurgan.

¹ <https://egemen.kz/article/359828-qazaqstan-%E2%80%93-ozbekstan-qarym-qatynastynh-dganha-kezenhi>

O'zbekistonning Qozog'istondagi elchilari:

1. Nosir Yoqubov (1993 – 2000).
2. Butayarov Turdiquil Suvanovich (17.04.2000 – 2008).
3. Tursunov Farrux Islamdjanovich (12.2008 – 12.2011).
4. Salahitdinov Alisher Alahitdinovich (11.2012 – 12.2015).
5. Nazarov Ikrom O'ktamovich (06.01.2016 – 10.02.2018).
6. Niyazxodjaev Saidikram Parhatovich (12.03.2018 –)².

Qozog'istonning Oqtov shahrida O'zbekiston mahsulotlarining distribyutorlik markazi ochildi. Mazkur markazi orqali O'zbekistondan Qozog'iston bozoriga qishloq xo'jaligi tovarlari, jumladan, oziq-ovqat mahsulotlarini eksport qilinmoqda. Bundan tashqari, mazkur habdan boshqa mamlakatlarga eksport qilinayotgan O'zbekiston mahsulotlarini vaqtincha saqlash uchun foydalaniladi³. O'zbek-qozoq chegarasidagi “Navoiy” – “Qoplonbek” chegara bojxona posti qayta qurilishdan so'ng ochildi. U 2022-yilning noyabrida modernizatsiya ishlari sabab yopilgandi. Post yonida avtoturargoh qurildi, xalqaro yo'nalishdagi avtotransportlar uchun elektron navbat tizimini yo'lga qo'yish ham kutilmoqda⁴.

Qozog'iston va O'zbekiston o'rtasidagi yangi temir yo'lni 2027-yilda ishga tushirish rejalashtirilgan “Darbaza-Maqtaaral” liniyasining foydalanishga topshirilishi mamlakatlar o'rtasidagi yuk tashishni kengaytirish imkonini beradi.

Yangi liniya O'zbekiston bilan chegara orqali yuk tashish hajmini oshirish hamda “Sariag'ash-Toshkent” chegara o'tkazish punkti yukini kamaytirishga qaratilgan. Shuningdek, tarmoq Turkiston viloyatining chekka hududlarini Qozog'istonning boshqa hududlari bilan bog'lash imkonini beradi. Loyiha iymati 286 mlrd tengga baholanmoda. Tarmoni ishga tushirish esa 2027-yilga mo'ljallangan. Yangi temir yo'l uchun zarur

²https://uz.m.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_%E2%80%94_Qozog%CA%BBiston_munosabatlari?utm_source=perplexity

³ https://kun.uz/news/2025/03/26/ozbekiston-va-qozogiston-poytaxtida-ikki-mamlakat-savdo-markazlari-qurilishi-mumkin?utm_source=perplexity

⁴ https://www.gazeta.uz/oz/2025/01/27/zangiota/?utm_source=perplexity

bo'lgan 203 km rels shpalli panjaraning yarmi yoki 100 km ga yaqini yig'ildi. Bajarilgan yer ishlari hajmi 15% (1,4 mln kub metr) ni tashkil etdi. Loyihani amalga oshirishda 70 nafardan ortiq mutaxassislar ishtirok etmoqda. Qurilish davomida jami 3 400ta ish o'rni yaratiladi, qurilish yakunlangach, 500 nafardan ortiq aholi doimiy ish bilan ta'minlanadi. Tarmoq qurilishi 2023-yilning noyabr oyida boshlangan. O'shanda yangi liniya O'zbekistonga yukni tashish, shuningdek, Tojikiston, Afg'oniston va Eronga tranzitni tezlashtirishga imkon berishi ta'kidlangandi. Shuningdek, mamlakatlar o'rtasida yo'lovchi poyezdlari qatnovi ham kengaytiriladi⁵.

O'zbekiston va Qozog'iston o'rtasidagi aloqalar mustahkam do'stlik, strategik sheriklik va ittifoqchilik asosida rivojlanmoqda. So'nggi yillarda ikki davlat o'rtasida iqtisodiy, madaniy va siyosiy hamkorlik yangi bosqichga ko'tarildi. 2022-yilda davlat chegarasini demarkatsiya qilish va ittifoqchilik munosabatlari bo'yicha muhim shartnomalar imzolanishi aloqalarning mustahkamlanishida asosiy omil bo'ldi. Savdo hajmi oshib, 2021-yilda 4 milliard dollarga yetgan bo'lsa, 2022-yilda 5 milliard dollarga, uzoq muddatda esa 10 milliard dollarga yetkazish rejalashtirilmoqda. Mintaqaviy xavfsizlik, transport, ta'lim va atrof-muhitni muhofaza qilish sohalarida hamkorlik kengaymoqda. Ikki davlat rahbarlari o'rtasidagi muntazam muloqot va ko'p sonli hujjatlar almashinuvi munosabatlarning mustahkam poydevorini yaratmoqda. Umuman olganda, O'zbekiston va Qozog'iston aloqalari Markaziy Osiyoda barqarorlik va farovonlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi va doimiy ravishda yangi imkoniyatlar va istiqbollarni ochmoqda.

Xulosa:

O'zbekiston va Qozog'iston mustaqillikka erishganidan so'ng, qisqa fursat ichida mustahkam va har tomonlama rivojlangan aloqalarni yo'lga qo'ydi. Tarixiy, madaniy va geografik yaqinlik ular o'rtasidagi strategik sheriklikni yanada kuchaytirdi. Bugungi kunga kelib, ikki davlat o'zaro ishonch va hurmat tamoyillari asosida nafaqat ikki tomonlama, balki mintaqaviy va global darajadagi muhim masalalarda ham hamkorlik qilmoqda. Bu

⁵ https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/kz-rail/?utm_source=perplexity

aloqalar kelajakda ham Markaziy Osiyo barqarorligi va rivojlanishiga xizmat qilishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://uz.m.wikipedia>.
2. <https://egemen.kz/article/359828-qazaqstan-%E2%80%93-ozbekstan-qarym-qatynastynh-dganha-kezenhi>
3. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_%E2%80%94_Qozog%CA%BBiston_munosabatlari?utm_source=perplexity
4. https://kun.uz/news/2025/03/26/ozbekiston-va-qozogiston-poytaxtida-ikki-mamlakat-savdo-markazlari-qurilishi-mumkin?utm_source=perplexity
5. https://www.gazeta.uz/oz/2025/01/27/zangiota/?utm_source=perplexity
6. https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/kz-rail/?utm_source=perplexity